

Hi havia una vegada el Ripollès...

SOY, Antoni; SOLÀ, Francesc;
URSA, Yolanda
L'economia del Ripollès, una indústria en crisi en una comarca de muntanya.
Col·lecció «Catalunya Comarcal»
Caixa d'Estalvis de Catalunya
BARCELONA, 1989

L'ECONOMIA
DEL RIPOLLÈS
UNA INDÚSTRIA EN CRISI
EN UNA COMARCA DE MUNTANYA

Des de l'any 1978, la Caixa de Catalunya ha editat una sèrie d'estudis que analitzen l'àmbit territorial de les comarques en el seu aspecte econòmic.

L'últim dels estudis publicats (en total n'hi ha vint-i-tres) correspon al Ripollès, i porta per títol L'ECONOMIA DEL RIPOLLÈS, UNA INDÚSTRIA EN CRISI EN UNA COMARCA DE MUNTANYA. En són els autors una geògrafa, Yolanda Ursa, i dos economistes, Antoni Soy i Francesc Solà. No és la primera vegada que aquests últims dediquen la seva atenció al Ripollès. Antoni Soy ha publicat diversos treballs sobre el tema i Francesc Solà participà en l'elaboració del projecte de Pla comarcal.

El llibre, prologat per Josep Benet, es destina majoritàriament a descriure la situació de la comarca en diferents apartats: la demografia, els sectors primari, secundari i terciari, les infraestructures viàries, hidràuliques, energètiques i de comunicació, els equipaments i l'habitatge, entre altres.

Es tracta d'un estudi realment complet, on ni tan sols manca la referència a un dels aspectes que últimament sembla preocupar de forma seriosa les instàncies oficials de la comarca. M'estic referint al baix nivell de demanda cultural que existeix per aquestes terres, acompanyat també d'una limitada oferta, que ens fa envejar les activitats de les comarques veïnes, i fa que ens convertim, tot sovint, en transhumants de cap de setmana cap a Osona o la Garrotxa.

Hi és present també l'etern problema de l'adscripció del Ripollès a determinades entitats territorials (la província de Girona en aquest cas) i la qüestió sobre la coherència dels territoris que formen part de la comarca (no fa gaire, la Comissió de Delimitació Territorial de Catalunya aprovà la proposta de segregació dels municipis del Bisaura, és a dir, Sant Quirze de Besora, Santa Maria de Besora, Vidrà

i Montesquiú, que passaran a formar part d'Osona, si el Parlament de Catalunya ratifica aquesta decisió).

Tanmateix, el tema principal del llibre no és la situació cultural del Ripollès, ni les seves divisions territorials, sinó, com diu el títol, el seu estat econòmic. En aquest sentit, la visió que presenten els autors no resulta massa afalagadora per a la comarca. CRISI és la paraula clau al llarg de tot l'estudi (de fet, és la que sona més en aquests últims temps quan hom es refereix per una o altra raó al Ripollès). Es tracta d'una crisi que començà, com arreu del país, als anys 70, amb el tancament generalitzat d'empreses, i que fou especialment greu en aquesta zona, perquè el seu desenvolupament industrial s'havia basat, de forma quasi exclusiva, en dos dels sectors més afectats: el tèxtil i el metallúrgic. El problema rau en el fet que, mentre a d'altres zones de Catalunya sembla que s'està sortint del túnel, aquí continuem sense veure'n el final.

A l'envelliment progressiu de la població i a una disminució generalitzada del nombre d'habitants, provocada en algun cas, com el de la pròpia capital de comarca, pel retorn dels antics immigrants al seu lloc d'origen (un fenomen relativament nou al qual els autors de l'estudi dediquen potser poca atenció), s'afegeix la reducció de la inversió industrial, cada vegada menor. I és que, com es diu molt bé en el treball, es fa difícil oferir avantatges per a la instal·lació de noves empreses en una comarca bàsicament de muntanya i amb un hàndicap important pel que fa a les comunicacions i a la xarxa viària.

Aquesta situació de crisi generalitzada és valorada pels autors com la crisi d'un model de desenvolupament comarcal (el dels anys 60), basat en les indústries tradicionals i massa concentrat en dues o tres poblacions de la comarca (Ripoll, Sant Joan de les Abadesses i Campdevàrol, principalment). Tal concentració va permetre, en un primer moment, l'emigració de la població de les zones més muntanyenques, però ara aquesta manca de diversificació industrial i el propi abandonament de les àrees rurals agreuja la situació.

Seguint per aquest camí, el Ripollès sembla abocat a convertir-se en una comarca fantasma, habitada només per gent gran i en procés de desaparició. Tanmateix, no hem de ser catastrofistes... alguna solució hi deu haver.

Es parla, per exemple, del turisme com a una possible sortida. Aquest recurs, presentat com a solució des de determinades instàncies oficials, no sembla agradar gaire a alguns dels habitants de la comarca. En aquest sentit, recordo ara una pintada apareguda no fa gaire, quan la crisi d'una de les empreses metallúrgiques més importants de la comarca, La Farga Casanova, feia perillar un bon nombre de llocs de treball, i l'actuació de les altes institucions no semblava massa decidida a evitar-ho. La pintada, situada en un mur de contenció de la carretera de Ripoll a Campdevàrol, deia textualment: «En Pujol només vol el Ripollès per fer el pagès». Em sembla que no calen comentaris.

De totes maneres, és evident que convertir el Ripollès en una comarca-museu, a visitar els caps de setmana pels «urba-

CAIXA D'ESTALVIS DE CATALUNYA

PATRONAT FRANCESC EIXIMENIS

nistes» àvids de veure «pagesos» al natural, no és, precisament, la millor sortida, i d'això en són conscients també els autors del treball, que diuen textualment en un dels capítols: «no es pot esperar que el turisme sigui la solució màgica dels problemes comarcals, i, d'altra banda, la manca freqüent d'innovació, una infraestructura i uns serveis insuficients, la manca de promoció turística, la competència d'altres estacions d'hivern i una xarxa viària que, malgrat les millores, continua amb importants deficiències, són estrangulaments clars del desenvolupament d'aquesta activitat».

L'estudi exposa, finalment, quina ha de ser, a nivell global, l'opció de desenvolupament per a una comarca com el Ripollès, i aposta per un desenvolupament endogen, basat en l'explotació de les potencialitats existents, que n'hi ha, i moltes. Per això, els autors proposen una sèrie de punts que van des de la creació de les infraestructures necessàries, especialment d'accessibilitat, informació i comunicació, fins al foment de la innovació tecnològica o la valoració dels recursos locals. En resum, doncs, ens trobem davant un treball interessant, que pot servir com a element de diagnòsi d'una situació sobre la que cal actuar al més aviat possible, si no volem que es faci realitat allò de... hi havia una vegada una comarca anomenada Ripollès.

SOFIA CASTILLO GARCÍA

CATALUNYA PALEOLÍTICA

JOSEP CANAL

EUDALD CARBONELL

Un riguros treball científic i un important esforç editorial gironí al servei de tot el país.

448 pàgines de text. Tamany 30 x 25 cm. Més de 500 il·lustracions (fotografies, mapes, esquemes i dibuixos). Enquadernació luxosa amb guaflex i lletres estampades en or. Sobre coberta a tot color.

1. Quan escric això, fa justament una setmana que s'ha celebrat una «Jornada de reflexió cultural», organitzada per l'Ajuntament de Ripoll, en la qual representants de diferents entitats culturals de la vila han discutit sobre el problema i han ofert solucions a la pobresa cultural de la capital de comarca.

Diputació de Girona Tel. 20 57 00 - Fax 20 80 88 - Aptat. Correu 11 - 17080 GIRONA